

GLOSA A MARTA MATA

Ple del Parlament Sessió núm. 26.1 / 1 de juliol de 2025 «El Parlament de Catalunya reafirma el seu compromís amb el llegat pedagògic i polític de Marta Mata Garriga i fa una crida a celebrar el centenari del seu naixement , l'any 2026, amb activitats que, més enllà de l'homenatge, serveixin per a reflexionar sobre els reptes educatius actuals i enfortir el diàleg entre la pedagogia i les polítiques públiques. Palau del Parlament, 1 de juliol de 2025.»

L'Ajuntament d'El Vendrell, recollint aquest acord em va brindar la possibilitat de glosar la seva persona i la seva obra, que sovint resumeixo amb les seves tres grans passions: Pedagogia, Política i Penedès, les tres comencen amb la lletra P i els hi faré una pinzellada, amb ajuda d'alguns escrits dels seus amics i amigues recollits en el llibre "Ai que bé" que li vam regalar en motiu de la celebració dels seu 75 aniversari.

Ai, que bé! Era una expressió molt pròpia de la Marta per mostrar satisfacció, acord, optimisme...

Ja em perdonaran si la semblança es massa subjectiva, doncs és difícil no fer-ho quan has compartit hores i dedicació durant molts anys, i en àmbits molts diversos, per la recuperació de la llibertat i la democràcia des de la recuperació de l'escola amb la llengua i la cultura catalana, la represa democràtica i el seu pas per la política, entre altres.

La Marta va néixer a Barcelona, l'any 1926, però els seus pares provenien de famílies arrelades al Penedès: el pare de Safores (barri de Banyeres del Penedès) i la mare de Sant Vicenç de Calders, malgrat que, de fet, els Garriga eren de Santa Oliva.

Marta Mata era filla de mestra d'escola pública, alumna de l'escola de la República, de l'escola Pere Vila i de l'Institut -Escola de la Generalitat de Catalunya, sovint ens ho recordava.

En Raimon Obiols ens ho diu amb aquestes paraules:

"Ella tenia deu anys quan va començar la guerra civil i, per tant, va tenir temps de conèixer una escola excel·lent: l'Institut Escola de la Generalitat de Catalunya. Si com ha dit algú, «la pàtria és la infància», la Marta Mata infant conegué una pàtria, a l'aula i a casa, una escola i una llar amarades d'esperança, en un període exaltant en el que tot esdevenia possible, en el que totes les llavors del somni podien germinar".

I és el mateix Raimon que ens recorda que en una entrevista la Marta havia dit:

"Jo he vist matar l'escola i he vist com l'escola ressuscitava".

Aquest "matar l'escola" l'hem de situar quan torna a l'institut-escola després de la guerra, i tot és tan diferent que una tarda es diu ella mateixa: *"A mi no em guanyaran"*.

I aquest no em guanyaran va marcar la seva vida

La Marta

- Parlava amb precisió
- Escoltava amb atenció
- Mirava amb curiositat
- Pensava amb profunditat
- Raonava amb convenciment
- Actuava amb fermesa
- Escrivia amb poesia, amb la mà dreta o amb l'esquerra
- Treballava amb il·lusió
- Recordava amb emoció

Era una dona sàvia, que té ciència i actua sàviament, també tossuda.

Ella ens deia “*La tossuderia, una de les qualitats del bon mestre*”, ella ho era i la va exercir en moltes ocasions, per passar-nos als mestres formats durant la dictadura, el testimoni de l'escola de la República i del CENU, i per tossuderia l'any 1965 i 66, en plena clandestinitat crea, conjuntament amb sis persones més, l'escola de Mestres de Rosa Sensat, avui associació, i s'organitza la Primera Escola d'Estiu a Catalunya (enguany s'ha celebrat la 60a) i... malgrat estar vivint en els dies foscos de la dictadura proposa: “la farem en català, naturalment, perquè això és importantíssim per al futur” Oidà! Quina visió o intuïció i valentia.

La mateixa que hem de tenir aquests dies, després de la sentència que vam conèixer ahir. Com diu el president de la Generalitat “El català ha de continuar sent la llengua inclusiva, transversal del país i de l'escola”

La Marta ens centra l'escola, la bona escola, en democràcia, dient

“I hem sabut, fins en la foscor de l'absència de llibertat, que aquest requisits poden somiar-se i preparar-se en la clandestinitat, però només poden acomplir-se universalment en la normalitat democràtica. Que la bona escola no és només la suma de bones escoles, sinó que ha d'arribar a ser una política, assumida democràticament per tots, de qualitat de l'escola per a tots. Es també d'aquesta política la que pressuposem quan parlem de pedagogia”.

I és amb aquest convenciment que li agradava la frase atribuïda a en Rafael Campalans, polític i mestre de formació professional, “Política vol dir Pedagogia”, tot dient “*Jo, en un moment determinat, vaig entendre que havia d'utilitzar la frase al revés: pedagogia és política*” i explicava aquest gir dient que “*els anys trenta la política s'havia d'explicar bé. En els setanta, mestres i professors vam haver de reconèixer que una bona educació, una bona escola, ha de tenir el seu vessant de formació política, de responsabilitat política de cadascú, de la pluralitat de respostes en política.*”

“La pedagogia i la política haurien de ser grans companyes de viatge. De fet són més que això. Són de la mateixa família de les relacions interpersonals i s'assemblen molt”.

“Crec que és bo que els infants sàpiguen que els seus mestres són tan normals que fins i tot tenen la seva pròpia opció política – i religiosa-. I que són tan mestres, que no l’inculquen”.

La Marta com a política, va formar part de la primera Legislatura a Espanya, quan eren 21 dones de 350 persones, i també va formar de la Primera legislatura al Parlament de Catalunya, quan eren 7 dones les que s'asseien en els 135 escons.

Aquelles primeres dones que exerciren en política, com la Marta, juntament amb les que treballarem, des de la clandestinitat, la transició, i que assumirem responsabilitats en els primers ajuntaments democràtics, sindicats, associació de veïns i altres hem sensibilitzat i canviat el paper de les dones en la societat, tan en el món públic i en el privat. IU sabem que ha estat possible gràcies a la democràcia, a l'entrada a Europa i als companys homes que ens hi han ajudat.

Encara que la Marta va néixer a Barcelona té unes arrels autènticament penedesenques.

La seva mare ÀNGELS GARRIGA va néixer a Sant Vicenç de Calders el 11 d'octubre de 1898, doncs el seu pare Anton Garriga hi treballava de secretari de l'Ajuntament. Avui Sant Vicenç de Calders forma part del municipi d'El Vendrell.

Àngels Garriga el 1924 es casa amb Josep Mata Virgili, hereu de Cal Mata de Saifores. Ell no serà pagès, sinó que treballarà en la indústria de refinament i comerç de l'oli. Malauradament l'any 1934 mor en un accident de treball.

L'any 1943 Marta Mata acaba els estudis de batxillerat i inicia Ciències Naturals a la universitat de Barcelona. Els ha d'interrompre a causa d'una malaltia abans d'acabar el primer curs.

El 1946 ella, convalescent d'una tuberculosi, i la seva mare, que pateix una malaltia degenerativa, es traslladen a Cal Mata de Saifores, la casa familiar pagesa que han heretat, en un caseriu del terme de Banyeres del Penedès.

És a Saifores, on hi fa una estada de 20 anys, que seguint les orientacions de la seva mare, canalitza l'empenta i la força juvenil, en l'organització d'activitats per omplir el temps lliure dels infants del veïnat, amb visites, celebració de festes, sortides, lectures, jocs, obres de teatre...

S'implica també en els treballs del camp i de la vinya i planta els pins del pati de la casa, avui convertida en casa de colònies.

De llavors ençà, la Marta es vincula amb El Penedès i, amb El Vendrell, el municipi gran més proper a Saifores.

Coneix i fa bona amistat amb en Joan Reventós, en Pep Jai, i més endavant amb Martí Carnicer i companys i companyes del PSC i també amb mestres tant d'El Vendrell com de Santa Oliva, i altres municipis de l'Alt Penedès i Garraf.

El Vendrell corresponent a la seva estima i vinculació amb la Marta Mata posa el nom, de la seva mare, Àngels Garriga, a una escola, i anys més tard, a una altra nova escola pública, li posa Marta Mata.

A l'escola Àngels Garriga, la mestra Montse Chaparro va organitzant una biblioteca escolar i li posa Biblioteca Escolar Marta Mata (segons consta a la placa).

A l'escola Marta Mata, quan s'organitza la biblioteca li posen el rètol "El país de les cent paraules" que és el conte escrit per la Marta Mata, que també s'ha representat com obra de teatre i de titelles.

D'alguna d'aquestes inauguracions en poden trobar gravacions a la televisió d'El Vendrell. També hi havia participat en altres programes.

La Marta Mata, impulsora de biblioteques en totes les institucions que ha estat, va reunir un grup de mestres per treballar en el seminari de biblioteques escolars. Quan ella es va morir el va continuar la M Rosa Heras, i li van donar el nom de la Marta. Aquest seminari continua viu dins el Centre de Recursos (Serveis Educatius del Penedès) i té un bloc actiu que manté la Montse Chaparro.

Poc abans de morir va dissenyar una col·lecció de contes d'El Penedès, per poder treballar des de diferents àmbits, alguns dels pobles del Baix Penedès. Relacionats amb El Vendrell hi ha el conte titulat "Teresina Martorell" de M. Rosa Heras, "Un guió" de Neus Oliveras, els dos amb il·lustracions d'Anna Bassó, "La Guerra dels avis" d'en Josep Borrut i il·lustracions d'Antoni Bassó i "Els Boters" d'en Pere Querol amb les il·lustracions d'Iraida Llucià que es situa a Sant Salvador.

A la seva mort, farà 20 anys el proper any, vam constatar que moltes persones, principalment les dedicades al fascinant món de l'educació li reconeixien l'immens treball de sensibilització i formació de mestres a que va dedicar la seva vida. Un món educatiu, que encara avui té necessitat d'estímuls, suport i orientació.

La Marta ha fet història i es història del nostre país. D'aquí la proposta de celebrar el centenari del seu naixement. Els convidem a participar-hi i agraeixo, en nom de la Fundació, a l'Ajuntament d'El Vendrell la seva adhesió.

Assumpta Baig i Torras
Presidenta de la Fundació Marta Mata Garriga

11 de setembre 2025